

Mededelingenblad Heemkundekring Son en Breugel

Jaargang 43 nr. 6-----december 2017

VERSLAG VAN DE LEZING 'DE ROMEINEN IN HET GROENE WOOD'

Op 24 oktober jl. mochten we met ruim 40 belangstellenden luisteren naar de lezing van Dirk Paagman en Sjors van de Greef over de Romeinen die 1900 jaar geleden in het Groene Woud zeer zichtbaar aanwezig waren.

De heren zijn respectievelijk leraar geschiedenis en leraar aardrijks- kunde aan het Maurick College in Vught en wisten met hun enthousiast gebrachte verhaal, ondersteund door een Powerpoint presentatie, de aanwezigen aan hun lippen te kluisteren.

We hoorden en zagen op welke wijze het landschap en de loop van stromen en beken ontstonden, waarom nederzettingen en dorpen juist op bepaalde plaatsen werden gebouwd en hoe de samenwerking met de Romeinen leidde tot de 'Romanisering' van deze streek. Natuurlijk kwamen ook de vele in het Groene Woud gevonden bijzondere voorwerpen uit die tijd aan bod.

Na de pauze werd een door Dirk en Sjors in samenwerking met Henk Helsdingen gemaakte film vertoond die werd opgenomen rondom de belangrijke vondsten zoals de Romeinse grafheuvels en een barnstenen Bacchusbeeldje, een van de topstukken uit ruim 200 vondsten in Esch.

Al fietsend en gebruik makend van onze fantasie kunnen we een beeld krijgen van hoe het er destijds uitzag door de ongeveer 30 km lange fietsroute 'Hercules Magusanus' te volgen.

Meer informatie hierover vindt u op de website van onze collega-heemkundevereniging in Boxtel. Via onderstaande link komt u op deze website:

<http://heemkundeboxtel.nl/wp-content/uploads/2017/01/Romeinen-fietsroute.pdf>

Als u de film 'Romeinen in het Groene Woud' thuis nog eens rustig opnieuw wilt bekijken dan kan dat via de volgende link:

<https://www.youtube.com/watch?v=xH9uEluAdeE>

***

LEZING 'HEREN EN ONDERDANEN TIJDENS DE REPUBLIEK DER VERENIGDE NEDERLANDEN'

Terwijl wij bij vorsten vooral denken aan de koningen en koninginnen uit onze tijd hadden onze voorouders een paar eeuwen geleden veel meer te maken met hun 'plaatselijke' vorst, de heren en vrouwen van heerlijkheden en domeinen.

Een heerlijkheid of heerschappij is een bestuursvorm voortkomend uit de feodale onderverdeling van het overheidsgezag

in de middeleeuwen: het leenstelsel. In het begin van de middeleeuwen was er slechts een zwak staatsgezag. De hoogste vorst in rang, de leenheer, was afhankelijk van zijn leenmannen, die in ruil voor bepaalde rechten in een gebied (dominium) diensten leverden aan de vorst.

Het bezit van een heerlijkheid was iets anders dan het bezit van grond, het gaf de eigenaar slechts bepaalde rechten. Met 'heerlijkheid' werd het gebied aangeduid waar die rechten betrekking op hadden. Binnen de heerlijkheid was de heer gerechtigd om lokale overheidsdienaren en gezagsdragers (zoals een meier, baljuw of schout) te benoemen. Dit gold als een belangrijk recht aangezien dit inkomsten (uit rechtspleging en boetes) met zich meebracht. Van de elfde tot de dertiende eeuw waren leenmannen nog afkomstig uit de adel en de ridderschap. Aan het einde van de middeleeuwen werden heerlijkheden vooral lucratieve bezittingen voor de gegoede stand, en kochten rijke burgers steeds meer heerlijkheden op als beleggingsobject.

De lezing schetst de verhoudingen tussen heren en hun onderdanen ten tijde van de republiek der Verenigde Nederlanden.

Hij vertelt hoe nieuwe heren feestelijk werden ingehaald, maar ook over de willekeur waarmee ze hun heerlijkheid bestuurden. Over de relatie van heren met schout en schepenen, over rentmeesters die zichzelf schaamteloos verrijkten. Over hoe katholieke heren ook na de gewijzigde religieuze verhoudingen in hun rechten bleven gehandhaafd en vooral over hoe gewone mensen daar in hun dagelijks leven mee te maken hadden.

Anton Neggers

Anton Neggers, in 1959 in Boxtel geboren, is jurist, genealoog en regionaal historicus.

Hij is voorzitter van de afdeling Kempen- en Peelland van de Nederlandse Genealogische Vereniging, en van de Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot. Hij doet stamboomonderzoek naar Meierijse families, en publiceert over genealogie en regionale geschiedenis, over onderwerpen als het plaatselijk bestuur in de achttiende eeuw, de politieke reformatie en strafprocesrecht. Zijn artikelen verschenen onder andere in Campinia, de Brabantse Leeuw, Gens Nostra en in In Brabant. In 2007 verscheen zijn boek Schelmen en Hontsvotten Werck, over de moord op de drossaard van Oirschot in 1735.

Heemkundekring Son en Breugel heeft Anton Neggers uitgenodigd om op woensdag 13 december aanstaande deze lezing te houden in De Zwaan in Son. De aanvang is 20.00 uur.

Voor leden van de Heemkundekring is de toegang gratis, van niet-leden zal een bijdrage van 2 euro worden gevraagd.

****

EEN INTERESSANT BOSJE ACHTER DE EMTÉ BEDREIGD

Tussen de Emté en sporthal De Bongerd ligt een interessant bosje waarvan de cultuurhistorische waarde sterk wordt onderschat.

Als een boer vroeger hout nodig had, haalde hij dat uit een bosje dat niet ver van de boerderij stond. Hout voor palen, schotten, gereedschapstelen enzovoort. Bovendien had elke boer hout nodig voor de stook: voor warmte en voor het koken van eten.

Hakhoutstoof omgezet in een spaartelg in het bosje achter de Emté

Zulke bosjes bestonden uit hakhout, waarvan de takken meestal niet ouder werden dan tien of twintig jaar. De onderstammen konden op deze manier eeuwenoud worden. Ze waren niet veel groter dan kniehoog. Op deze stoven groeiden steeds nieuwe takken.

Het bosje achter de Emté is zo'n hakhoutbosje. Het is al te vinden op de kadasterkaart van 1832. Ongetwijfeld bestond het al (veel) langer. In 1832 was het eigendom van Arnoldus van Rooij, die in het dorp woonde en leefde van 1760 tot 1839. Het bosje lag niet naast zijn deur en hij verpachtte het waarschijnlijk aan Adrianus van den Heuvel die woonde op de plek waar nu Gemeenschapshuis de Boerderij staat.

Rond de Tweede Wereldoorlog verloren zulke bosjes hun functie en had men liever opgaand hout. Ze werden zo gekapt en onderhouden dat één stam de hoogte in kon schieten: de spaartelg. Dat is hier ook gebeurd - misschien weet een oudere inwoner nog wanneer en door wie. Nog steeds is de herkomst van de stammen goed te zien: ze staan op een dikke knol, dat is de onderstam van het voormalige hakhout.

Op de kaart van 1832 is te zien dat er altijd heel weinig hakhout bij de bewoning in Breugel is geweest. Het hakhoutbosje achter de Emté is het best bewaarde. Als het gesloopt wordt, verdwijnt er weer een stukje cultuurhistorie uit Son en Breugel. Wees er zuinig op. Maak een Breugel Bruist-plan waarin de cultuurhistorische waarde van het bosje duidelijk wordt. Geef het een functie in het plan, bijvoorbeeld als speelbos voor de dichtstbijzijnde school of verzin iets anders creatiefs. Maar behoud het bosje!

John Bruinsma

****

UITREIKING GEMEENTELIJKE MONUMENTENSCHILDJES

Deze gebeurtenis zal met een feestelijk tintje plaatsvinden op vrijdag 8 december a.s. om 10.00 uur v.m. bij het Gemeentehuis en de Kiosk. De leden van de Heemkundekring zijn hiervoor van harte uitgenodigd. De plaatselijke weekbladen zullen ook nog hierover berichten.

Deze gebeurtenis is door de gemeente naar een ander, nog nader te bepalen tijdstip verschoven!

****

SCHENKINGEN IN DE AFGELOPEN PERIODE

- Dhr. J. Latijnhouwers: kadasterkaarten, foto's en documentatie-materiaal
- Dhr. J. van den Hurk: documentatie over Zangvereniging Een van Zin

HET BESTUUR VAN DE KRING BESTAAT UIT:

- Voorzitter:** Dhr. J.C. den Uijl
voorzitter@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-473160
- Secretaris:** Dhr. F.H.A. Wilbrink
secretaris@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-473049
- Penningmeester:** Dhr. C. Verdonschot
penningmeester@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-475680
- Archeologie:** Dhr. B. van Gils
archeologie@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-476428
- Documentatie:** Mw. J. Dijsselbloem-Visser
documentatie@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-473331
- Lezingen
en excursies:** Dhr. Th. van Dommelen
excursies@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-473310
- Dhr. D.S. van Hattum
webmaster@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-471008
- Dhr. J.B.M. de Vries
ledenadmi@hkksonenbreugel.nl
Tel. 0499-472546
- Website:** www.hkksonenbreugel.nl
- Social Media:** Facebook en Twitter

Het Mededelingenblad verschijnt 6 keer per jaar

ISSN 2405-8777

Werkgroepen:

De werkgroepen houden zich bezig met:

- Documentatie
- Genealogie
- Foto's, bidprentjes en familieberichten
- Het project 'Kadastrale Atlas'
- Monumenten
- Archeologie

Bezoekadres Heemkamer:

Oude Raadhuis, Markt 1, 5691 AR Son
Tel. 0499-323359 (op werkdagen)

Werktijden in het Raadhuisje:

Maandag van 09.00 - 16.00 uur en 19.30 - 21.30 uur.
Donderdag van 14.00 - 16.00 uur en 19.30 - 21.30 uur.

Openingstijden Heemkamer:

Maandag van 09.00 - 16.00 uur
Donderdag van 14.00 - 16.00 uur
Maandag- en donderdagavond: 19.30 - 21.30 uur
(alleen op afspraak, tel. 0499-473331)

Publicaties:

- Heem Son en Breugel (4x per jaar)
  - Mededelingenblad (7x per jaar)
- Voor overige publicaties zie onze website

Verspreiding publicaties:

Mw. J. Verdonschot-Brewel
Tel. 0499-475680

Lidmaatschap:

Contributie € 21,- per jaar.
Gezinsleden € 12,-

Hierin zijn begrepen:

- Tijdschrift 'HEEM SON EN BREUGEL'
- Mededelingenblad
- Lezingen en organisatie van excursies

Rekeningnummer bij de ING bank:

NL26 INGB 0004 0760 74 ten name van Heemkundekring
SON en BREUGEL

Abonnement 'In Brabant':

U kunt zich via de Kring abonneren op het Tijdschrift
'In Brabant', voorheen 'Brabants Heem', tegen een
gereduceerd tarief.

Rekeningnummer bij de ING bank:

NL26 INGB 0004 0760 74
ten name van: Heemkundekring Son en Breugel

Kamer van Koophandel

Inschrijvingsnummer 40235677